

İlgili Kanun / Madde
6356 S. STK/5

T.C.
YARGITAY
22. Hukuk Dairesi

Esas No. 2019/195
Karar No. 2019/10837
Tarihi: 16.05.2019

- İŞKOLU TESPİTİ
- İŞYERİ BAĞLI İŞYERİ İŞLETME

ÖZETİ İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında “işyerine bağlı yerler” ile “eklentiler” ve “araçların” bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması halinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda “amaçta birlik”, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile “yönetimde birlik”, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

İşkolu tespit davalarında, her işverenin işyerinin bağımsız işyeri olarak kabul edilip, o işyerinde yapılan işlerin niteliği itibarıyla işkolu tespiti gerekir. Alt işverenin işkolu tespiti asıl işverenin yaptığı işe göre belirlenmez. Alt işverenin işkolu tespitinin, asıl işverenden ayrı olarak yapılması gerektiği gibi, alt işverene ait işyerinde yapılan işlerin, asıl işverene ait işyerinde yapılan işlere yardımcı iş olarak değerlendirilmesi de doğru olmaz. 6356 sayılı Kanun'un 4/2. maddesinde öngörülen, bir işyerinde

yürütülen asıl işe yardımcı işlerin de, asıl işin dâhil olduğu işkolundan sayılacağı kuralı, bir işyeri sınırları ve organizasyonu içerisinde yürütülen işler için önem taşır. Yoksa birbirinden ayrı işyerlerinde farklı işkoluna giren işler yapılıyorsa asıl iş yardımcı iş kavramı geçerli olmaz. Alt işveren işçileri ise, alt işverene ait bağımsız işyeri çalışanları olduklarından, bağlı buldukları işkolunun, asıl işverenden ayrı olarak belirlenmesi gerekir. Nitekim 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4. maddesinin gerekçesinde “Bir işyerinde yürütülen yardımcı işin alt işveren tarafından üstlenilmesi halinde, bu iş artık asıl işveren yönünden yardımcı iş olarak kabul edilemez. Bu işler alt işveren bakımından asıl iş kabul edilir ve işkolu buna göre belirlenir” şeklinde anılan durum açık olarak belirtilmiştir. Bu genel açıklamalar ışığında temyiz itirazlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

DAVA: Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen kararın, temyizen incelenmesi davalılardan ..., ... ve ... vekilleri tarafından istenilmekle, temyiz taleplerinin süresinde olduğu anlaşıldı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı İsteminin Özeti:

Davacı vekili; davalılardan... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin, ...'na başvurarak, ... 1. Kısım ... Cad. No: 7 .../...'da kurulu bulunan... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. işyerinin işkolu tespitini talep ettiğini, diğer davalı Çalışma Bakanlığı'nca yapılan incelemede ... 1. Kısım ... Cad. No:7 .../...'da kurulu bulunan... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. işyerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 12 sıra numaralı “Metal” işkolunda yer aldığı tespit edildiğini ve bu tespit kararının 11/03/2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlandığını, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun işkolu tespiti başlıklı maddesinde "bir işyerinin girdiği iş kolunun tespiti bakanlıkça yapılır, bakanlık tespit ile ilgili kararını resmi gazetede yayımlar. Bu tespite karşı ilgililer, kararın yayımından itibaren on beş gün içinde dava açabilir. Mahkeme iki ay içinde kararını verir. Kararın temyiz edilmesi halinde Yargıtay uyuşmazlığı iki ay içinde kesin olarak karara bağlar. Yeni bir toplu iş sözleşmesi için yetki süreci başlamış ise işkolu değişikliği tespiti bir sonraki dönem için geçerli olur. İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici neden sayılmaz. İşkolu değişikliği yürürlükteki toplu iş

sözleşmesini etkilemez" dendiğini, davalı işveren... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin ... 1. Kısım ... Cad. No: 7 .../...da kurulu işyeri ile aynı üretimi yapan ...'de kurulu işyerinde müvekkili sendikanın örgütlü olduğunu, Toplu İş Sözleşmesinin imzalandığını, ...'deki işyerinin...nolu işkolunda olduğunu, bakanlığın işkolu tespit kararının yerinde olmadığını, tespit kararından da açıkça anlaşılacağı gibi davalılardan... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. işyerinde esas itibarıyla dışarıdan temin edilen yarı mamul kauçuk profillerin üretim sürecinde net kesme, enjeksiyon kaynak, çapak alma, temizleme işlemlerinden geçerek birleştirilmesi ile otomobil/motorlu kara taşıtları için fitil üretimi yapmakta olduğunu, işyerinde metal üretimi söz konusu olmadığını, bu nedenle iş bu davayı açma zorunluluğu doğduğunu, açıklanan nedenlerle 11/03/2016 tarih ve 29650e sayılı resmi gazetede yayımlanan 2016/3 sayılı işkolu tespit kararının iptali ile, davalı... Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.'nin ... 1. Kısım ... Cad. No: 7 .../...da kurulu bulunan işyerinin İşkolları Yönetmeliği'nin...nolu Petrol Kimya, Lastik Plastik ve İlaç işkolunda olduğunun tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalılar, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti:

Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiştir.

İstinaf Başvurusu :

İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, davalılardan ....., ... ve ... istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti :

Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

Temyiz Başvurusu:

Bölge Adliye Mahkemesinin kararına karşı, davalılardan ....., ... ve ... vekilleri temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

Gerekçe:

Taraflar arasındaki uyuşmazlık, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4 ve 5. maddeleri kapsamında işkolu tespitine itiraza ilişkindir. Türk toplu iş hukukundaki normatif düzenlemelerde işkolu kavramı önemli bir yer tutmaktadır. 6356 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. İşkolunun belirlenmesi konusunu düzenleyen 6356 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre, işkolu tespiti ... Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. ... Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, onbeş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür.

6356 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasına göre, işkolları, Kanuna ekli (1) sayılı cetvelde gösterilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasına göre ise, bir işyerinde

yürütülen asıl işe yardımcı işler de, asıl işin girdiği işkolundan sayılır. Yine aynı maddede, bir işkoluna giren işlerin neler olacağını, işçi ve işveren konfederasyonlarının görüşü alınarak ve uluslararası normlar göz önünde bulundurularak, yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

İşkolu kavramı sendikaların faaliyet alanlarını belirleyen temel bir öğedir. Birbirine benzer işler bir hukuki kalıp altında toplu iş hukukuna sunulmaktadır. İşkolu tespitinde birim olarak işyerinin esas alınacağı normatif düzenlemelerin tartışmasız bir sonucudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin gerekçesinde, işyeri, teknik bir amaca, diğer bir deyişle mal ve hizmet üretimine yönelik ve değişik unsurlardan meydana gelen bir birim olarak belirtilmiştir. İşyerinin sınırlarının saptanmasında “işyerine bağlı yerler” ile “eklentiler” ve “araçların” bir birim kapsamında oldukları belirtildikten sonra özellikle bir işyerinin mal ve hizmet üretimi için ayrı bir alanı da kullanması halinde bunların tek işyeri mi yoksa birbirinden bağımsız işyerleri mi sayılacağı konusunda “amaçta birlik”, aynı teknik amaca bağlı olarak üretimde bulunma, nitelik yönünden bağlılık ile “yönetimde birlik”, aynı yönetim altında örgütlenmiş olma koşullarının aranacağı düzenlenmiştir.

İşkolu tespit davalarında, her işverenin işyerinin bağımsız işyeri olarak kabul edilip, o işyerinde yapılan işlerin niteliği itibarıyla işkolu tespiti gerekir. Alt işverenin işkolu tespiti asıl işverenin yaptığı işe göre belirlenmez. Alt işverenin işkolu tespitinin, asıl işverenden ayrı olarak yapılması gerektiği gibi, alt işverene ait işyerinde yapılan işlerin, asıl işverene ait işyerinde yapılan işlere yardımcı iş olarak değerlendirilmesi de doğru olmaz. 6356 sayılı Kanun'un 4/2. maddesinde öngörülen, bir işyerinde yürütülen asıl işe yardımcı işlerin de, asıl işin dâhil olduğu işkolundan sayılacağı kuralı, bir işyeri sınırları ve organizasyonu içerisinde yürütülen işler için önem taşır. Yoksa birbirinden ayrı işyerlerinde farklı işkoluna giren işler yapılıyorsa asıl iş yardımcı iş kavramı geçerli olmaz. Alt işveren işçileri ise, alt işverene ait bağımsız işyeri çalışanları olduklarından, bağlı buldukları işkolunun, asıl işverenden ayrı olarak belirlenmesi gerekir. Nitekim 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 4. maddesinin gerekçesinde “Bir işyerinde yürütülen yardımcı işin alt işveren tarafından üstlenilmesi halinde, bu iş artık asıl işveren yönünden yardımcı iş olarak kabul edilemez. Bu işler alt işveren bakımından asıl iş kabul edilir ve işkolu buna göre belirlenir” şeklinde anılan durum açık olarak belirtilmiştir.

Bu genel açıklamalar ışığında temyiz itirazlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Somut olayda, ... tarafından 11/03/2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan tespite göre,... Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait ... ilinde bulunan işyerinde yapılan incelemede; dışarıdan temin edilen yarı mamul kauçuk profillerin üretim sürecinde net kesme, enjeksiyon kaynak, çapak alma, temizleme işlemlerinden

geçerek birleştirilmesi ile otomobil/motorlu kara taşıtları için fitil üretimi yapıldığı, fitillerin otomobillerin kaput, cam, bagaj ve kapılarında kullanılmak için üretiliyor olması nedeniyle yapılan işlerin İşkolları Yönetmeliğininin 12 sıra numaralı “Metal” işkolunda yer aldığına dair işkolu tespit kararı verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi tarafından refakate alınan endüstri mühendisi bilirkişi ile birlikte dava konusu işyerinde keşif yapıldığı, işyerinde ilk üretim aşamasından, üretimin hazırlanması, paketlenmesi dahil tüm aşamaların tek tek gezilerek tespitite bulunulduğu, yapılan tespitlerde davalı işyerinde esnek hamur, granül toz ve kimyasalların özel oranlarla ve uygun sıcaklıkta karışımı sonucu elde edilen dayanıklı kavuçuk fitil üretimi yapıldığı, üretilen fitillerin talebe göre şekillendirilerek araçlarda kullanılan sızdırmazlık profillerinin oluşturulduğunun görüldüğü, buna göre işyerinin İşkolları Yönetmeliğininin..kodlu “Petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç” işkolunda olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş, Bölge Adliye Mahkemesince de istinaf başvurularının esastan reddine karar verilmiştir.

Bu noktada ifade etmek gerekir ki, işyerinde yapılan işin niteliği, yürütülen faaliyetin kapsamı, iş müfettişi raporu ile keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde yapılan tespitler karşısında, İlk Derece Mahkemesince endüstri mühendisi tek bilirkişinin düzenlediği yetersiz rapor ile sonuca gidilmesi isabetsizdir.

İşkolu tespitine konu işyerinde yürütülen faaliyetin kapsamı ve itiraz konusu hususlar dikkate alındığında, İlk Derece Mahkemesince kimya mühendisi, makine mühendisi ve endüstri mühendisi üç bilirkişiden teşkil edilecek heyet aracılığı ile mahallinde yeniden keşif icra edilerek işyerinde imal edilen nihai ürünlerin sayısal verilere dayalı olarak saptanması, her bir ürünün bileşiminde yer alan malzemelerin nitelik ve nicelik olarak ağırlığının somut verilere istinaden belirlenmesi, üretim sürecinde kullanılan yöntemlerin değerlendirilmesi, bu tespitler bağlamında imal edilen nihai ürünlerin kullanım amacı da gözetilerek İşkolları Yönetmeliğininde yer alan düzenlemeler çerçevesinde işyerinde yürütülen ağırlıklı faaliyetin belirlenmesi ve oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekmektedir.

Anılan hususlar gözetilmeksizin, eksik inceleme sonucunda ilk derece mahkemesince yazılı şekilde hüküm tesisi ve bu karara karşı yapılan istinaf başvurularının esastan reddi kararı hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Sonuç:

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılarak İlk Derece Mahkemesi kararının yukarıda yazılı sebeplerle BOZULMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 16/05/2019 tarihinde oybirliğiyle olarak karar verildi.